

Аналіз динаміки пенсійного забезпечення в Україні

Актуальність дослідження. Проблема гідного пенсійного забезпечення населення України постійно актуальна. Адже від цього залежить рівень життя понад одинадцяти мільйонів населення. Тому це питання широко досліджується вітчизняними науковцями та обговорюється в засобах масової інформації.

Мета дослідження. Метою даного дослідження є визначення поняття пенсії в Україні, її видів та аналіз динаміки змін пенсійних виплат за період 2012 – 2020 рр.

Виклад основного матеріалу. Пенсійне забезпечення становить вагомую частину системи соціального захисту населення України. Науковці визначають пенсійне забезпечення як державну систему правових, організаційно-адміністративних та економічних заходів щодо захисту громадян унаслідок настання старості, інвалідності або втрати годувальника. Дана система забезпечує умови обчислення та виплати пенсій, що залежить від сплачених обов'язкових чи добровільних пенсійних внесків протягом періоду трудової діяльності застрахованої особи.

Пенсія згідно із Законом України «Про загальнообов'язкове державне пенсійне страхування» визначається як щомісячна пенсійна виплата в солідарній системі загальнообов'язкового державного пенсійного страхування, яку отримує застрахована особа в разі досягнення нею передбаченого цим Законом пенсійного віку чи визнання її особою з інвалідністю, або отримують члени її сім'ї у випадках, визначених цим Законом.

Відповідно до статті 9 Закону України «Про загальнообов'язкове державне пенсійне страхування» в солідарній системі України існують такі види пенсійних виплат:

- 1) пенсія за віком;
- 2) пенсія по інвалідності;
- 3) пенсія у зв'язку з втратою годувальника.

Сьогодні в Україні налічується близько 11 млн пенсіонерів, що становить близько 30% населення України. Тому добробут цієї частини населення значною мірою залежить від розміру пенсії, який постійно змінюється. Тож дослідимо динаміку розміру пенсії за період 2012-2020 рр.

Проаналізувавши значення середнього розміру пенсійних виплат та середнього розміру пенсії за кожним видом за останні 8 років, побудуємо гістограму (рис.1), що відображає динаміку зміни розміру пенсій.

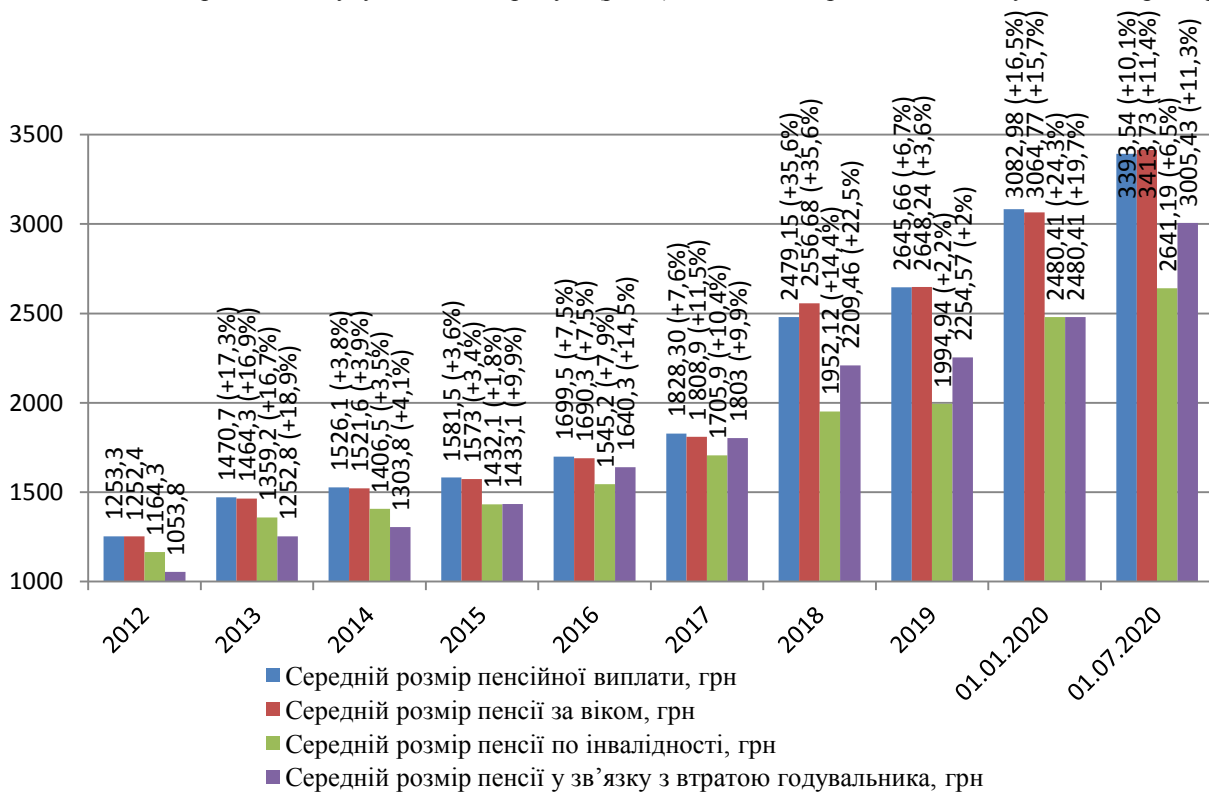

Рис. 1. Динаміка середнього розміру пенсійної виплати в Україні за 2012-2020 рр.

Бачимо, що протягом даного періоду значення розміру пенсії постійно збільшується. Так, за період з 01.01.2012р. по 01.07.2020р. розмір середньої пенсійної виплати зріс на 2140,24 грн або на 170,8%. Найбільше значення середнього розміру пенсійної виплати за досліджуваний період спостерігається станом на 01.07.2020р., що становить 3 393,54 грн, а найменше – станом на 01.01.2012р., що становить 1253,3 грн. За 2012-2020 роки найбільший приріст середнього розміру пенсійної виплати відбувся у 2018 році, що становить 35,6% або 650,84 грн, а найменший - у 2015 році, що становить 3,6% або 55,4 грн.

Проаналізувавши середній розмір пенсійної виплати за видами, бачимо, що розмір кожного виду пенсійної виплати теж збільшився за даний період. Так, середній розмір пенсії за віком станом на 01.07.2020р. збільшився на

2161,33 грн або на 172,6% у порівнянні з 01.01.2012 р. Середній розмір пенсії по інвалідності збільшився на 1476,89 грн або на 126,8%. У свою чергу середній розмір пенсії у зв'язку з втратою годувальника збільшився на 1951,63 грн або на 185,2%.

Проте за період 2012-2020 рр. гривня зазнала девальвації. Тому дослідимо динаміку зміни розміру пенсії в Україні в еквіваленті більш стійкої валюти – долар США, яка є основною резервною та найпоширенішою валютою у світі. Побудуємо графік динаміки середнього розміру пенсійної виплати за період 2012-2020 рр. у доларах США (рис.2).

Рис.2. Динаміка середнього розміру пенсійної виплати в Україні у доларах США за 2012-2020 рр.

Проаналізувавши даний графік, бачимо, що середній розмір пенсійної виплати в Україні у доларах США, у порівнянні з аналогічним показником у гривні, де спостерігається постійне збільшення, демонструє протилежне.

Так, протягом 2012-2013 років розмір пенсійної виплати збільшився на 28,48 доларів США або на 18,2% та досяг найбільшого значення за досліджуваний період – 185,34 доларів США.

Проте за період 2013-2016 рр. середній розмір пенсійної виплати в Україні зменшився на 117,87 дол. США або на 63,6% та набув найменшого значення за досліджуваний період – 67,47 дол. США. Тобто, незважаючи на збільшення розміру пенсії у гривні, в доларовому еквіваленті розмір пенсій зменшився. Це сталося в результаті девальвації гривні, що була спричинена слабкою економікою, кризою, політичними та військовими подіями 2013-2015рр.

Лише з 2017 року середній розмір пенсійної виплати в Україні у доларах США почав поступово зростати, досягнувши позначки у 127,25 дол. США станом на 01.07.2020р. За період 2016-2020 рр. даний показник збільшився на 59,53 дол. США або 88,6%. Це відбулося за рахунок стабілізації ситуації в країні та збільшення розміру щорічного підвищення пенсійних виплат. Тобто за період з 01.01.2012р. по 01.07.2020р. середній розмір пенсійної виплати в Україні зменшився на 29,61 дол. США або 18,9%.

Висновки. Проведене дослідження дає підставу зробити висновок, що протягом періоду з 01.01.2012р. по 01.07.2020р. уряд щорічно збільшував розмір пенсійних виплат. Проте, порівнявши даний показник у доларовому еквіваленті, треба зазначити, що реальне значення середнього розміру пенсійних виплат в Україні зазнало негативних змін та зменшилося на 18,9% за досліджуваний період. Сьогодні рівень розміру пенсійних виплат не досяг навіть рівня 2014 року (139,66 дол. США), хоча вже тоді спостерігалася негативна тенденція динаміки даного показника.